

Webtilgængelighed – ny lov vedtaget

Siden efteråret 2019 har det været lovpligtigt, at offentlige websteder og apps skal være tilgængelige for alle borgere uanset eventuelle handicap eller funktionsnedsættelser. Det betyder populært sagt, at synshandicappede skal kunne navigere rundt på en app eller webside med en skærmlæser, en døv skal kunne læse tekstede udgaver af videoer, og man skal kunne gennemskue, hvad der gemmer sig bag de forskellige knapper på en webshop og lignende. Tilgængelighedskravene vil fra 2025 også gælde udvalgte produkter og tjenester på det private område som blandt andet forbrugerorienterede bankløsninger, e-handelsløsninger og løsninger inden for transport. Derudover omfattes også smartphones, e-bøger, rejseinformation og interaktive informationsskærme.

Formålet med loven om webtilgængelighed er at gøre det lettere for mennesker med funktionsnedsættelser eller handicap at deltage i samfundet på lige fod med alle andre. De danske love er implementeringer af fælles EU-regler, og ensartede europæiske regler skal gøre det nemmere for virksomheder at handle med produkter og tjenester på tværs af landegrænser. De standarder, der skal anvendes til at kunne dokumentere, at man overholder loven, er under udarbejdelse af de europæiske standardiseringsorganisationer og bliver først helt færdige tæt på fristen i 2025. Vi ved dog allerede nu, hvilke krav der kommer til at gælde.

For digitale produkter og tjenester, der er webbaserede eller som kommer i form af apps, vil standarden EN 301 549 gælde. Denne er under opdatering, men vi forventer, at kravene bliver de samme til web og apps, som de er i dag for de offentlige myndigheder – dvs. ”Retningslinjer for tilgængeligt webindhold” WCAG 2.1 på niveau AA + nogle enkelte andre krav for specifikke typer indhold – f.eks. video eller to-vejs stemmekommunikation.

Hvis man ikke overholder lovgivningen, risikerer man sanktioner fra myndighederne i form af bøder eller at få fjernet sine produkter og tjenester fra det europæiske marked. Hvis ét land kræver, at et produkt eller en tjeneste fjernes fra markedet, har de øvrige EU-lande pligt til at følge trop og indføre den samme sanktion.

Webtilgængelighed handler dog ikke udelukkende om at overholde gældende lovgivning. Ved at sørge for, at ens produkt eller tjeneste er tilgængelig for alle, så øger man sit marked. I Danmark er der ifølge VIVE, der er det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd, registreret næsten 700.000 mennesker i alderen 16-64 år med en funktionsnedsættelse, der gør det svært for dem at anvende produkter og tjenester i en digital verden. Ved at tilbyde dem gennemprøvede og velfungerende produkter via tilgængelige websites og mobilapps vokser målgruppen til gavn for alle.

Der findes en lang række forskellige handicaps og funktionsnedsættelser, og vi vil i de kommende afsnit se nærmere på de mest relevante, når vi beskæftiger os med webtilgængelighed.

Farveblindhed

Omkring 200.000 mænd svarende til 8%, og 10.000 kvinder svarende til 0,4% i Danmark er født farveblinde. De kan godt se farver, men mangler nogle nuancer i forhold til normaltseende. Det betyder, at de ofte udfordres ved brug af websites og mobilapps.

I dag er det ikke unormalt, at farver bliver benyttet som et kommunikationsmiddel. I trafikken kender vi stopplys, der anvender farven rød til at formidle, at køretøjerne skal stoppe, mens gul signalerer, at de skal vente, og grøn viser, at de gerne må køre igen. Kommunikation ved hjælp af farve bruges også på internettet, hvor farven rød typisk bliver brugt til at kommunikere, at man har udfyldt noget forkert, eller det fungerer som en form for advarsel.

Det er således helt almindeligt, at vi formidler informationer med farver, men det kan godt skabe nogle tilgængelighedsproblemer for en gruppe mennesker med farveblindhed eller nedsat syn, eftersom farverne ikke giver dem de nødvendige informationer.

Også når vi kigger på hjemmesider, har farver ofte en stor betydning på hjemmesiders design. Typisk har virksomheder allerede på forhånd valgt en farvepalet, som matcher deres brand, eller som de finder æstetisk flot. Det er i sig selv ikke et problem inden for tilgængelighed, at man har en nøje udtænkt farvepalet, blot skal man være opmærksom på brugen af valgte farver. Helt kort beskrevet handler succeskriteriet om, at farver ikke må være den eneste måde, du formidler kommunikation på. Du har sikkert oplevet at skulle udfylde en formular på en hjemmeside, hvor eksempelvis e-mail og telefonnummer var påkrævede felter at udfylde. Her er

det vigtigt, at man ikke kun bruger farve til at kommunikere, hvilke felter der er påkrævede, f.eks. "De påkrævede felter er markeret med rød". Her vil personer med farveblindhed eller nedsat syn ofte ikke kunne afkode informationen, da de ikke vil kunne skelne farverne i formularen fra hinanden. Det er derfor vigtigt, at informationer bliver formidlet med andre indikationer end blot farve. I dette tilfælde vil den tilgængelige løsning være at benytte stjerner eller et andet ikon til at markere felter, som det er påkrævet at udfylde, ledsaget af en tilhørende beskrivelse, som kunne lyde "De påkrævede felter er markeret med *(stjerne)".

Grafer er også en faldgrube, når det gælder brug af farve. Ofte ser man, at farverne i en graf formidler forskellig information, men den information kan være svær at tyde, hvis man er farveblind. Her vil en mulig løsning være at nummerere linjerne i grafen eller på anden måde kommunikere informationen, så man ikke er afhængig af at kunne se forskellige farver og nuancer. Søjlediagrammer med brug af både farver og mønstre, flow chart med brug af pile og stiplede linjer samt kort, der beskriver områder og ruter med brug af både stiplede linjer, farver og ikoner er andre eksempler på inkluderende visualisering af data.

Et andet kendt eksempel er links i tekststykker/tekstblokke. Der er et krav om, at der skal være en visuel indikation af, hvad der er et link i et tekststykke. Den ideelle løsning er blot at benytte understregning ved links, men hvis du udelukkende bruger farve til at indikere links (dvs. hverken markerer linket med understregning, fed tekst eller lignende) så er der krav om, at kontrastforholdet mellem farven på linkteksten og omkringliggende tekst er på minimum 3:1. Synes man, at det bliver for kompliceret at opfylde kravet om en kontrast på 3:1 skal der være en anden form for visuel indikation, som for eksempel en understreg, fed skrift eller noget helt tredje. Et godt råd er generelt at bruge understregning på links i større tekstblokke, så de er lettere at genkende som links.

Generelt må man godt bruge farve som det eneste visuelle kommunikationsværktøj, hvis der er tilstrækkelig kontrast mellem elementerne, dvs. 3:1, hvilket i sig selv kan være noget af en opgave. Så teknisk set vil det ikke fejle, når blot du opfylder kontrastkravene. Dog, hvis du stiler efter en supertilgængelig digital løsning, er det en fordel at benytte alternative visuelle indikationer

(ikoner, mønstre, pile osv.) en fordel.

Det kan være nyttigt at benytte figurer, mønstre, ikoner, tekst og tilstrækkelig kontrast til at sikre alle kan tilgå den samme information. Det behøver ikke munde ud i et rodet design, da der er mange måder, hvorpå man kan lave små visuelle ændringer, som sikrer, at farve ikke bliver det eneste kommunikationsmiddel.

Det her er ikke et opråb om, at du skal fjerne al farve på din hjemmeside. Det vigtige er, at du er bevidst om, hvordan du bruger farver til kommunikation af informationer. Når farver bliver brugt rigtigt, kan de nemlig tilføje et fantastisk udtryk til en hjemmeside.

Blinde og svagsynede

Vi registrerer ikke mennesker med handicap i Danmark, så derfor ved vi heller ikke præcist hvor mange, der lever med nedsat syn. Dansk Blindesamfund har cirka 7500 medlemmer, og organisationen skønner, at omkring 65.000-75.000 borgere lever med et synshandicap af varierende sværhedsgrad.

Tekststørrelse

De fleste svagsynede vil have behov for at ændre tekststørrelsen eller tekstens udseende for nemmere, eller at i det hele taget, kunne læse teksten. Dette kan gøres enten ved brug af forstørret tekst i browseren, eller ved dedikerede tekstforstøringsløsninger. Det vigtige her er at apps og hjemmesider understøtter forstørret tekst, og at de er forudsigbare og overskuelige så de kan bruges nemt og effektivt af mennesker med behov for forstørret tekst. Nogle undersøgelser har vist, at op mod 1/3 af alle app-brugere har en større tekststørrelse indstillet på deres telefon end den der er sat som standard.

Skærmlæserbrugere

Et af de hjælpemidler, der kan bidrage til at inkludere borgere med synshandicap i det digitale samfund, er en skærmlæser. Det er et stykke software, som læser digitalt indhold højt for brugeren. Skærmlæsersoftware giver personer med stærkt nedsat syn eller helt uden syn

mulighed for at læse og interagere med digitalt indhold, hvis altså de pågældende websteder er kodet efter standarderne.

Skærmlæserbrugere fremhæves ofte ved tilgængelighedsindsatser. Ikke nødvendigvis fordi det er dem, der er flest af, men blandt andet fordi websteder, hvor der ikke er tænkt over tilgængeligheden, ødelægger denne brugergruppes mulighed for at tilgå digitalt indhold.

Øjenstyring

En anden form for funktionsnedsættelse kan være lammelse i eksempelvis arme, hænder eller fingre, så man ikke er i stand til at bruge hverken tastatur eller mus. Også her er der masser af muligheder for at give disse borgere gode, digitale oplevelser ved at gøre internettet tilgængeligt for dem ved eksempelvis at gøre det muligt at benytte øjenstyring.

Det kan måske lyde som noget fra en fremtidsfilm, at man kan zoome, klikke og spille computerspil – kun med øjnene. Heldigvis er det ikke blot en fremtidsdrøm, men en faktisk realitet.

Med øjenstyring kan du styre digitale enheder med øjnene, og det er især en hjælp for personer med fysiske handicap. F.eks. kan personer, som er lamme, skrive beskeder, gå på internettet og bruge sociale medier. Teknologien giver også mulighed for, at man kan styre et tv, åbne døre og vælge musik. Det giver dermed bedre mulighed for kommunikation og øget selvstændighed i hverdagen.

Øjenstyringssystemer fungerer ved, at øjets bevægelser registreres af et kamera og omsættes til signaler, som computeren forstår. På den måde kan du bruge øjet som ”mus”, og et klik kan registreres ved, at øjet blinker eller hviler på et objekt.

Hvis du vil give mennesker, der bruger øjenstyring, en god oplevelse, så er her lidt eksempler:

- * Sørg for gode kontraster
- * Begræns gerne lysmængden på skærmen. Det er en fordel for øjenstyringsbrugere, at der er et design med mørk baggrund, da store lysmængder kan være hårdt for øjnene. Alternativt kan man give brugerne mulighed for at vælge night mode eller at justere skærmens lysstyrke
- * Sørg for store interaktionsflader, så det bliver lettere for brugerne at ramme deres mål, som kan være at aktivere et link eller en knap. Selvom brugerne kan zoome ved hjælp af øjnene, er det

nemlig ofte en udfordring at ramme små interaktionsflader. Som udgangspunkt skal en interaktionsflade minimum være 44 gange 44 CSS-pixels

* Sørg for god afstand mellem de forskellige elementer. Det mindsker risikoen for, at brugerne kommer til at aktivere et forkert element

* Brug almindelig HTML, hvor det er muligt, da det kan opfattes af de fleste hjælpemidler

* Undgå pop-up vinduer, autoplay og andre distraherende elementer. Bevægelser på skærmen distraherer brugeren, som jo skal bruge sine øjne til at styre med. Pop-up vinduer kan desuden være svære at lukke ned pga. deres placering på skærmen, og autoplay er ofte svær at stoppe pga. dårlig adgang til kontrolpanelet.

Navigation med tastatur

Mange kan ikke bruge en mus på grund af en funktionsnedsættelse, men må i stedet benytte et tastatur til at navigere rundt på internettet. Det kan f. eks. være blinde eller svagsynede med bevægelseshæmning, der er afhængige af at anvende tastatur, hjælpemiddelteknologier såsom stemmeinput. Fokus på tastatur skal være synligt og skal følge en logisk rækkefølge gennem sideelementerne.